

3. «Ղլափները» (չախկալ) որ շատ կանչեն, անձրևը մօտիկ կը լինի:

4. Հաւը որ քթթուի, անձրև կը գայ:

5. Յերեկով որ գորտը կրկուայ՝ անձրև կը լինի:

6. Զատ որ անձրևէ և «ղլափը» կանչէ՝ օդը պիտի բացուի:

7. Կատուն որ երեսը կրակին դարձնի, ցուրտ պիտի անէ:

8. Կատուի բերը թէ մեծ լինի, ցուրտ շատ կը լինի:

9. Լուսնի եղջիւրները թէ վեր դարձած լինին, այն ամիսը երաշտ կանցնի. իսկ թէ ներքև՝ անձրև շատ կը գայ:

10. Եօթը տարին մէկ անգամ լուսաստղը լետ է մնում, (առաւօտները ուշ է երևում և իր տեղում չի լինում). լետ մնացած տարին ձիւն քիչ կը գայ:

11. Ասում են թէ՝ որ տարին որ անտառում կաղին, շագանակ և առհասարակ վայրի պտուղներ շատ են լինում, այն տարին ձմեռը խիստ է լինում:

VIII. Եփարհի եւ ազգեր:

Աշխարհի բնույթը և կենսականը: Աշխարհքի տակի հիմքը մի եզան վրայ է կանգնած: Եզը երբոր պառկի, աշխարհքը վրան պիտի քանդուի: Աստուած դրա համար մի ճանճ է դրել, որ եզան չորս կողմը տղտղում, ման է գալիս. թէ որ եզը պառկել ուզենայ, նրան պիտի կճէ: Եզը դրա վախից չի պառկում և աշխարհքը կանգնած մնում է:

Ասողներ էլ կան՝ թէ աշխարհքը կարմիր եզան «կօտեօշի» (եղջիւր) վրայ է կանգնած:

Էլի ասում են, թէ աշխարհքը գրկած պահում է մի մեծ ձուկ իր գլխով ու պոչով, որոնք իրարից շատ հեռու են: Գլուխը համարեա մի թիզ միայն հեռու է պոչից: Բերանը միշտ աշխատում է, որ պօչը կտրի, ուտի, բայց չի կարողանում: Որ ժամանակ որ պօչը կտրուի, աշխարհքը դուրս կը պրծնուի ու կը կործանուի:

Աշխարհի վերջը: Վերջի երեք օրին օր ու գիշեր կրակէ անձրև պիտի գայ:

Ազգեր ու սեռութիւններ: Համշէնցիների Հաշուով ամբողջ աշխարհքում կայ «եթմիշ իքի բուհուք (721/9) միլէթ» (ազգ), «տասվերկու խաչապաշտ թագաւոր» և «օխտն ու կէս Հայ»: (Ի Հարկէ՝ գիտեն որ Հայը այդքան քիչ չէ. այդպէս ասելով՝ ուզում են ցոյց տալ որ շատ չէ):

Հայերի Գաղթելու պատճառը: Տաճկի սուլթանին մի որդի է լինում. ռուսի թագաւորը նրան մի օրօրոց է ընծայ ղրկում: Սուլթանն էլ իր կողմից նրան մի խաչ է ղրկում: Այդ խաչի Համար է, որ Հայերը կամաց-կամաց անց են կենում Ռուսիայի կողմը:

Ռուս: Մէկ անգամ Քրիստոսը ծովեզերքին ման էր գալիս: Տեսնում է մի ռուս պաճապան մեռած մնացել է ափին: Իսկոյն նրան յարութիւն է տալիս: Ռուսը վեր է կենում և, տեսնելով իր մօտ Կանգնողին, շուտով նրան Հարցուկործում, նրանից անցաղիր է պաճանջում:

Ռուսները իրանց Հաւատը «Հօրումներից» (յոյն) են գնել, մէկ նաւ աղ տալով:

«Լէ՛մ» (Գերհոյսի) «Լէմսը» տաճիկներից անիծուած է, որովհետև շատ տաճիկ է ջարդել. ուրիշի դէմ կռիւ գնալ նրան չի աջողուել:

«Քուշ» (սուրբ): Հրէաները Քրիստոսին խաչելիս, ուզեցել են սրտից խաչել նրան մի մեծ մեխով: Որտեղից որտեղ պատահամբ մի քուրդ է գալիս աջնտեղ: Նրա աչքը մնում է մեխի վրայ. գողանում է և այդպիսով ազատում Քրիստոսին սրտից մեխուելուց: Դրա Համար էլ Աստուած «Հէ՛լալ» է արել քրդին գողութիւնը:

Սառնիչ ասելը: Տաճկի սուլթանը մէկ անգամ գալիս խնդրում է «Հօրումների» թագաւորից կաշուի չափ մի տեղ նրա մայրաքաղաքում: Նա էլ տալիս է: Սուլթանը կաշուից բարակ թելեր է շինում և իրար կցելով՝ նրանցով պաշարում ողջ քաղաքը: Երբ «Հօրումների» թագաւորին իմաց են տալիս, գողոյ «Հօրումը» չը Հաւատալու է դնում և ասում. «Թէ որ այս ամանի եփած ձկները կը սաղնան ու կը խաղան, սուլ-

Թափան էլ իմ ձեռքից կառնէ քաղաքը»: Ձկները, դժբախտաբար, սաղնում—խաղում են, և քաղաքն էլ առնւում է:

Վարդէնի և Դիւանի Դարդի: Համշէնցիներն ընդունում են, որ բացի մեր պէս սովորական մարդկանցից, սարերում կան և «Վէ՛րի-սարի» մարդիկ, ինչպէս և կան մալերի վայրի տեսակներ: Պատմում են, թէ սարերում իրանց աջողուել է տեսնել այդպիսիներին, որոնք ամբողջապէս ոտից գլուխ մազոտ, անլեզու և խպետ արարածներ են, մարդկանցից փախչում են և իրարից հեռու և ջոկ ապրում:

Պատմում են էլի. թէ իրանց Հայրենիքում, Սինօպի կողմերում մի ժամանակ ապրելիս են եղել մի տեսակ վայրենի, աժդահայ հսկայ մարդիկ, որոնք երկու աչքի տեղ՝ մի Հատ խոշոր աչք են ունեցել ձակտի մէջ տեղը, այսպէս կոչուած՝ «Դէ՛րփէ՛ր զեօզներ» —կամ միականիներ:

XI. Ս ր ք ե ր .

Սուրբ Կար. Մէկ օր Յիսուսը կորել էր. Մարիամը ման էր դալիս՝ որ գտնէ: Գալիս Հասնում է մի գետի մօտ, որի ձայնը աշխարհ էր բռնել: Մարիամը Հրամայում է գետին որ ձայնը կտրէ, և գետն էլ տեղն ու տեղը լուծ է: (Գետի անունը չը գիտեն, բայց Հաւանական է՝ Յորդանանի Համար լինի աւանդութիւնը):

Սուրբ Սուրբի: Պատմում են, որ առաջաւորաց պատի շարքում ս. Սարգիսը եօթը «Հօրում» և մէկ Հայ պիտի խեղդէ՝ ձնի ու բքի Հանդիպեցնելով նրանց: Յոյներն այդ շարքում ոչ միայն պատ չեն պահում, այլ «Ինադու» չորեքշաբթին և ուրբաթն էլ են ուտում:

Մէկ անգամ այդ շարքում մէկ յոյնի բռնում ու ստիպում են, որ պատ կենայ: Գցում են ամբարը, բայց «Ինադ Հօրումը» բան չը գտնելով՝ իր տրեխներն է կրծում, որ չասուի, թէ պատ է պահել:

«Խուրբէ՛ր» —սուրբ Դեդուք: Զատերը մինչև այսօր էլ Հայրենական սովորութիւնով «մեծ կիրակի» են Համարում ապրի-